

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 31 січня 2025 р. № 76-р

КОНЦЕПЦІЯ
Державної цільової економічної програми розвитку
тваринництва на період до 2033 року

Визначення проблеми, на розв'язання
якої спрямована Програма

Тваринництво є одним із найважливіших сегментів аграрного сектору та відіграє критичну роль у формуванні продовольчої безпеки країни, зокрема у забезпеченні населення необхідними продуктами тваринництва та можливості експорту таких продуктів.

У зв'язку з триваючою широкомасштабною збройною агресією Російської Федерації проти України сектор тваринництва зазнав значних руйнівних і деструктивних змін. Ряд підприємств зупинили діяльність, значну кількість виробничих потужностей зруйновано або пошкоджено, ускладнено доступ підприємств до ресурсів і сировини, ринків збуту. За оцінками експертів Київської школи економіки (KSE), станом на 31 грудня 2023 р. загальний обсяг збитків через скорочення поголів'я оцінюється у 254 млн. доларів США без урахування збитків від зменшення обсягу виробництва продуктів тваринництва, спричиненого зменшенням поголів'я. Орієнтовна кількість сільськогосподарських тварин, яку було втрачено внаслідок широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України, становить 238 тис. голів великої рогатої худоби, 544 тис. голів свиней, 131 тис. голів овець та кіз і майже 13 млн. голів птиці.

Додатковий негативний тиск на галузь тваринництва в умовах воєнного стану спричиняє нестабільність соціально-економічної ситуації та низький рівень концентрації капіталу в аграрній сфері.

За даними Держстату, наявна тенденція до скорочення кількості сільськогосподарських тварин. Так, з 2010 по 2023 рік кількість великої рогатої худоби зменшилася з 4,8 млн. голів до 2,3 млн. голів (у 2,2 раза), зокрема корів — з 2,7 млн. голів до 1,3 млн. голів (у 2,2 раза); свиней — з 7,6 млн. голів до 5 млн. голів (у 1,5 раза); овець і кіз — з 1,8 млн. голів до 0,9 млн. голів (у 2 рази), птиці — з 191,4 млн. голів до 180,5 млн. голів.

У таких галузях як конярство, кролівництво, звірівництво та бджільництво поголів'я зберіглося здебільшого лише в особистих селянських господарствах. Практично втрачено шовківництво. Водночас посилилась інтенсифікація виробництва продуктів тваринництва у птахівництві, меншою мірою у свинарстві і скотарстві, зокрема за рахунок

покращення матеріальної бази та технології вирощування сільськогосподарських тварин, а також нарощування обсягів експорту продуктів тваринництва.

При цьому зберігається високий рівень імпортозалежності галузі стосовно генетичних (племінних) ресурсів тваринництва, які становлять у молочному скотарстві (сперма, плідники) — 90 відсотків; свинарстві — 60 відсотків (плідники) і 30 відсотків (маточне поголів'я); вівчарстві — 5 відсотків; промислового м'ясного птахівництва — 95 відсотків, яєчному птахівництві — 84 відсотки.

Зазначені проблеми зумовлюють порушення базових індикаторів повноцінного харчування населення, в першу чергу білком тваринного походження. Так, у структурі калорійності харчування населення у 2021 році на продукти тваринного походження припадало 30 відсотків за умови оптимального рівня — 55 відсотків. Замість збалансованого виробництва м'яса різних видів сільськогосподарських тварин перевага надається виробництву м'яса птиці, частка якого у структурі споживання м'яса збільшилася майже до 50 відсотків, а виробництво яловичини, кролятини та баранини практично припинилося. Спостерігається дефіцит споживання населенням молочних і рибних продуктів, що, в свою чергу, негативно відображається на здоров'ї нації.

Характерними особливостями, які визначають важливість галузі тваринництва для української економіки, є:

унікальний потенціал для досягнення значного мультиплікативного економічного ефекту і підвищення доданої вартості у ланцюгах: тваринницька сировина — заготівля — переробка — готові продукти — логістична складова (різні канали реалізації) — споживач; побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною, — збір — зберігання — переробка (утилізація) — використання. Порівняно з реалізацією продуктів рослинництва, зокрема зернових культур, коефіцієнт доданої вартості реалізованих продуктів тваринництва різних видів становить 1,8—3,2;

функція базового постачальника сировини для підприємств харчової, легкої та фармацевтичної промисловості;

забезпечення розв'язання таких важливих соціальних проблем, як річна зайнятість населення, збільшення кількості робочих місць безпосередньо у тваринництві та суміжних галузях, функціонування інфраструктури виробництва і підтримання соціальної стабільності у сільській місцевості.

Фактичний стан галузі впродовж останніх 13 років не відповідає потенційним можливостям і постійно погіршується — з 2012 року в сільськогосподарських підприємствах втрачено 615,8 тис. робочих місць.

Загрозливою тенденцією є порушення пропорційності розвитку галузей тваринництва і рослинництва, що впливає на зайнятість сільського населення та економічну результативність. Якщо в 1990 році частки виробництва продукції тваринництва і рослинництва в структурі виробництва продукції сільського господарства були практично рівними, що відповідало європейським тенденціям, то в 2010 році частка продукції тваринництва зменшилася до 28,3 відсотка, а в 2023 році — до 18,9 відсотка. Протягом 2000 і 2021 років посівні площі під кормовими культурами зменшилися практично у 5 разів, водночас під технічними збільшилися вдвічі.

Рентабельність тваринництва є суттєво нижчою, ніж рентабельність вирощування високомаржинальних експортноорієнтованих рослинницьких культур. Як наслідок, ряд суб'єктів аграрного бізнесу інвестує у розвиток тваринництва за залишковим принципом, розглядаючи таку діяльність переважно як соціальний проект та диверсифікацію напрямів діяльності.

Галузь тваринництва потребує більш значних обсягів інвестицій, ніж галузь рослинництва, і характеризується значно більшим строком їх окупності, який в окремих випадках перевищує десятирічний період. Це негативно впливає на мотивацію суб'єктів аграрного бізнесу здійснювати інвестиції та підтримувати наявні обсяги господарської активності у галузі тваринництва.

Конкурентні позиції українських сільськогосподарських продуктів на зовнішніх ринках є нестабільними внаслідок незавершеності процесів адаптації до європейських вимог щодо безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, екологічних вимог до виробництва, стандартів благополуччя тварин, значного коливання цін на світовому ринку, нестійкості торговельних відносин з країнами-імпортерами. Низькі темпи техніко-технологічного оновлення виробництва, погіршення матеріальної бази, застосування застарілих технологій негативно впливають на ефективність виробництва та можуть негативно вплинути на стан навколишнього природного середовища, здоров'я людей.

Зменшення кількості сільськогосподарських тварин призвело до значного скорочення обсягів виробництва органічних добрив і їх внесення в ґрунт, що зумовлює погіршення його родючості.

Внаслідок неналагодженої роботи та інфраструктури поводження з побічними продуктами тваринного походження, не призначеними для споживання людиною, потребує розв'язання проблема забруднення навколишнього природного середовища. Так, не менше 10 відсотків азоту, який продукують тваринницькі комплекси, надходять як до ґрунтових та водних ресурсів, так і в атмосферне повітря. Ще однією проблемою є емісія фосфору, важких металів, хімічних субстанцій у складові навколишнього природного середовища.

На відміну від країн із розвинутим тваринництвом (наприклад, Ізраїль, Данія, Нідерланди, Канада, США), в Україні відсутня системна співпраця між комерційними компаніями, державними службами та контролюючими органами, науковими установами та університетами, що негативно впливає на впровадження новітніх технологій та перешкоджає розвитку галузі тваринництва.

Сьогодні у галузі тваринництва наявні нові специфічні проблеми, частина яких спричинена воєнними діями, зокрема пов'язані із системою евакуації та захисту сільськогосподарських тварин, біобезпекою, забрудненням навколишнього природного середовища та замінуванням територій, обмеженням доступу до ресурсів, ускладненням логістичних шляхів та ринків збуту. Розв'язання зазначених проблем дасть змогу створити передумови для адаптації тваринництва до непередбачуваних умов воєнних конфліктів та забезпечить стійкість і відновлення галузі тваринництва.

У процесі євроінтеграції та подальшого вступу України до ЄС за відсутності системних кроків держави, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості галузі тваринництва, стимулювання її технічної і технологічної модернізації, гармонізацію національних стандартів щодо безпечності та окремих показників якості харчових продуктів із світовими вимогами, а також на впровадження технологій із зменшення впливу галузі на стан навколишнього природного середовища, поглиблену переробку продукції, перехід від експорту м'ясної сировини до вироблення продукції з високою доданою вартістю, держава може втратити можливість виконання однієї з основних функцій — забезпечення продовольчої безпеки країни.

За таких обставин слід зважати на перспективи розвитку тваринництва у світі та ЄС, які охоплюють різноманітні аспекти відповідно до положень Європейського зеленого курсу і Спільної аграрної політики, та основні Цілі сталого розвитку, визначені в програмних документах ООН щодо тваринництва: “Ні голоду”, “Чиста вода та належні санітарні умови”, “Тідна праця та економічне зростання”, “Відповідальне споживання та виробництво”, “Боротьба зі зміною клімату”, “Збереження екосистем суші”:

сталість та зменшення впливу на стан навколишнього природного середовища (зростаючий попит споживачів на продукти, що вироблені з дотриманням принципів сталого розвитку і екологічної безпеки, а також на органічні продукти; розвиток та впровадження найкращих доступних технологій та методів управління, а також кращих практик в галузі тваринництва для зменшення впливу на стан навколишнього природного середовища; впровадження принципів кругової економіки; моніторинг та запобігання забрудненню; збереження та відновлення біорізноманіття, мінімізація відходів);

SMART-технології та Інтернет речей (IoT) (використання сучасних цифрових технологій для моніторингу та управління виробництвом, контролю за здоров'ям сільськогосподарських тварин та раціональним використанням ресурсів; впровадження систем автоматизації та віддаленого контролю у галузі тваринництва, простежуваності ресурсів вздовж ланцюга постачання, а також моніторингу забруднення від підприємства);

генетичний добір та біотехнології (застосування сучасних методів генетичного відбору для створення сільськогосподарських тварин з покращеними продуктивними якостями та стійкістю до захворювань);

благополуччя тварин і ветеринарний супровід (зростаюча увага до питань впровадження принципів біоетики та благополуччя тварин під час виробництва продуктів тваринництва; проведення наукових досліджень; нові стандарти утримання сільськогосподарських тварин; законодавчі ініціативи з удосконалення умов господарювання; розроблення нових заходів щодо профілактики захворювань, ветеринарних препаратів та вакцин на основі біологічно активних речовин, а також використання аналітичних даних для прогнозування та контролю за захворюваннями);

транскордонна торгівля та міжнародні стандарти (зміцнення співпраці між країнами у сфері торгівлі продуктами тваринництва та встановлення єдиної системи стандартів і безпеки; поширення та вдосконалення систем сертифікації та маркування продукції);

поліпшення безпечності та окремих показників якості харчових продуктів (впровадження сучасних систем контролю якості; зменшення використання ветеринарних та хімічних субстанцій, спрямованих на поліпшення безпечності та окремих показників якості харчових продуктів);

адаптивні технології вирощування сільськогосподарських тварин (адаптація умов для галузі та вимог до продукції, зокрема органічної, щодо зміни клімату).

Концепція розроблена на виконання пріоритетів державної політики, які визначено рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 9 жовтня 2023 р. “Про стан забезпечення продовольчої безпеки”, введеного в дію Указом Президента України від 9 жовтня 2023 р. № 681, з метою виконання Указу Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722 “Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року”, якими визначено, зокрема подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства; забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва; зупинення процесу втрати біорізноманіття, та розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 липня 2024 р. № 684 “Про схвалення Стратегії продовольчої безпеки України на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації” (Офіційний вісник України, 2024 р., № 70, ст. 4220), розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2024 р. № 1163 “Про схвалення Стратегії розвитку

сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025—2027 роках” (Офіційний вісник України, 2024 р., № 108, ст. 6884).

Зазначені цільові орієнтири повною мірою відповідають положенням, закріпленим у Законі України від 25 листопада 2003 р. № 1334-IV “Про прийняття Статуту Продовольчої та сільськогосподарської організації Організації Об’єднаних Націй” у частині підвищення рівня харчування та стандартів життя населення, забезпечення зростання виробництва та розподілу агропродовольчої продукції, поліпшення життя сільського населення, а також економічного зростання.

Концепція спрямована на формування ефективної тваринницької галузі відповідно до вимог і стандартів ЄС, задоволення потреб внутрішнього ринку у безпечних харчових продуктах, забезпечення пріоритетності підтримки господарств, власники яких проживають у сільській місцевості. Важливою складовою є впровадження сучасних технологій, які сприяють зменшенню забруднення навколишнього середовища, а також дотримання екологічних принципів, орієнтованих на збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Аналіз причин виникнення проблеми та обґрунтування необхідності її розв’язання програмним методом

Причинами виникнення проблем у галузі тваринництва є тривала відсутність державної програми розвитку галузі на довгострокову перспективу і застосування недостатньо ефективного механізму державного управління та регулювання, зокрема у частині поводження з побічними продуктами тваринного походження, не призначеними для споживання людиною, через що виникають проблеми екологічного і соціального характеру, які потребують невідкладного розв’язання.

На відміну від України, у більшості європейських держав тваринництво є об’єктом державної підтримки, у результаті чого конкурентоспроможність харчових продуктів тваринного походження суттєво зростає. В Україні після відміни дії спеціального режиму оподаткування податку на додану вартість не запроваджено ефективного механізму державної фінансової підтримки галузі тваринництва, а з початком широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України виконання практично всіх програм державної підтримки розвитку агропромислового виробництва в Україні припинилось.

Іншими причинами, які зумовили зазначені проблеми у галузі тваринництва, є:

відсутність мотивації у сільськогосподарських товаровиробників до розвитку трудомістких галузей тваринництва, що пов’язано з потребою у

значних обсягах фінансування та невизначеною перспективою рентабельності виробництва;

недостатня купівельна спроможність населення і відсутність цільових державних програм субсидування малозабезпечених верств населення для придбання харчових продуктів тваринного походження;

наслідки воєнних дій на території України, зокрема скорочення виробництва, руйнування логістичних ланцюгів, скорочення посівних площ під кормовими культурами через замінування територій, блокування експорту продуктів тваринництва;

дефіцит кадрів на тваринницьких фермах, зокрема через мобілізацію;

недостатні обсяги державної фінансової підтримки розвитку тваринництва, недосконала система страхування ризиків, нестабільність податкового законодавства, недостатній захист вітчизняних виробників від зовнішньої конкуренції;

незавершеність процесів адаптації українських підприємств і продукції до європейських вимог щодо безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, утримання сільськогосподарських тварин та поводження з ними, технологій та практик для зменшення впливу на стан навколишнього природного середовища;

неефективна система моніторингу та контролю за дотриманням підприємствами галузі тваринництва вимог екологічного, санітарного та іншого законодавства;

неефективні дії щодо поводження з побічними продуктами тваринного походження, не призначеними до споживання людиною;

недостатність інструментів фінансової підтримки для модернізації підприємств харчової промисловості, що обмежують рівень диверсифікації експорту, та розширення ємності експортних ринків продуктів тваринництва;

відсутність ефективної системи селекції у тваринництві;

періоди низької рентабельності виробництва продуктів тваринництва;

наявність ризиків щодо ускладнення епізоотичної ситуації в Україні, зокрема поширення інфекційних хвороб сільськогосподарських тварин, що підлягають повідомленню;

недостатня мотивація до кооперації та укрупнення малих сільськогосподарських товаровиробників;

низький рівень технологічного забезпечення господарств населення, що спричиняє недостатню якість виробленої ними сировини для промислової переробки і реалізацію за нижчою закупівельною ціною;

відсутність дієвих заходів щодо залучення особистих селянських господарств у ринкові механізми функціонування аграрного сектору.

Наслідком таких негативних тенденцій може стати значна імпортозалежність, втрата позицій на внутрішньому і зовнішньому ринках та неможливість відновлення функціонування окремих підгалузей тваринництва.

Факторами, які можуть забезпечити стабільне ефективне функціонування галузі тваринництва, є:

можливість виробництва достатніх обсягів кормових ресурсів;

наявність промислових тваринницьких комплексів як зразків ефективного ведення тваринництва;

забезпечення і підтримка сталих та ефективних моделей ведення тваринництва в особистих селянських господарствах;

проведення навчання та підвищення рівня обізнаності представників фермерських господарств та особистих селянських господарств через мережу сільськогосподарських дорадчих служб;

максимальне впровадження інструментів, стандартів та вимог ЄС для підвищення ефективності та конкурентоспроможності продуктів тваринництва;

органічна структура виробничого капіталу, розміщеного суб'єктами — товаровиробниками продуктів тваринництва, яка обумовлює потужності підприємств та масштаби виробництва;

ефективне забезпечення ветеринарно-санітарного та епізоотичного благополуччя у галузі тваринництва і біобезпеки країни.

Комплексне розв'язання зазначених проблем можливе шляхом розроблення, прийняття і виконання Державної цільової економічної програми розвитку тваринництва на період до 2033 року (далі — Програма), яку необхідно розглядати в контексті оновленої загальної державної аграрної політики, що передбачає вирішення взаємопов'язаних економічних, соціальних, екологічних та інших питань в аграрній сфері, включаючи євроінтеграцію, проблеми зміни клімату, подолання негативних наслідків широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України.

Розвиток галузі тваринництва необхідно визначити як стратегічне завдання державної політики, для досягнення якого затвердити перелік завдань на державному та місцевому рівні.

Мета Концепції

Метою Концепції є створення умов для економічного розвитку галузі тваринництва та аграрного сектору, стимулювання досягнення конкурентоспроможного сталого виробництва продуктів тваринництва в обсязі, що забезпечує потреби внутрішнього ринку, та збільшення обсягів їх експорту.

Визначення оптимального варіанта розв'язання проблеми на основі порівняльного аналізу можливих варіантів

Стратегічним напрямом розвитку галузі повинно бути перетворення тваринництва в інвестиційно привабливий сегмент аграрного сектору, який забезпечує не лише продовольчу безпеку держави, а і сталий розвиток сільських територій.

Можливі три варіанти розв'язання проблеми забезпечення стійкої продовольчої безпеки країни за рахунок розвитку галузі тваринництва.

Перший варіант характеризується збереженням нестабільного обсягу обігу фінансування аграрного сектору економіки, наданням переваги адміністративним методам регулювання ринку на противагу сучасному ринковому інструментарію, недостатньою акцентованістю аграрної політики стосовно дрібнотоварного сектору, розвиток якого є передумовою збалансованого соціально-економічного розвитку сільської місцевості. Прогнозованим наслідком такого підходу буде продовження переважання екстенсивного виробництва в особистих селянських господарствах із складнощами стосовно якості і реалізації виробленої продукції, зокрема молока, та постійним зменшенням поголів'я. За умови реалізації такого варіанта зберігається домінування продуктів тваринництва, вироблених особистими селянськими господарствами, що призведе до збереження протягом певного часу дрібнотоварного виробництва, виникнення труднощів із заготівлею та збутом такої продукції, зниження її якості, неможливості впровадження передових технологій виробництва продуктів тваринництва. Також не забезпечуватиметься інтеграція галузі у світовий економічний простір, формування ефективної, соціально та екологічно спрямованої діяльності у галузі тваринництва.

Другим варіантом є пріоритетний розвиток фермерських господарств, частка яких у виробництві продуктів тваринництва у 2023 році становила 3,4 відсотка. Зазначений варіант потребує тривалого часу для будівництва нових фермерських приміщень промислового типу, їх технологічного оснащення, залучення додаткових земельних ресурсів та значних кредитних коштів, що робить його недостатньо результативним.

Третій, оптимальний варіант передбачає пріоритетний розвиток сільськогосподарських підприємств, які можуть забезпечити досягнення високої конкурентоспроможності виробництва за рахунок підвищення продуктивності сільськогосподарських тварин і зменшення обсягу виробничих витрат на одиницю продукції з одночасним державним стимулюванням укрупнення та розвитку на кооперативних засадах фермерських і особистих селянських господарств, які можуть бути основними для ремісничої діяльності щодо переробки та органічного виробництва продукції з використанням прямих каналів реалізації продукції.

Зазначений варіант забезпечить підвищення конкурентоспроможності товарного виробництва, оптимізацію його виробничої інфраструктури, поліпшення безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, належну охорону навколишнього природного середовища та відтворення природних ресурсів, адаптацію галузі тваринництва до положень Спільної аграрної політики ЄС, підвищення рівня зайнятості сільського населення.

Також передбачається сприяння розвитку і підтримка малих та середніх виробників, їх кооперативів, зокрема у переробці і створенні продуктів тваринництва з високою доданою вартістю.

Шляхи та способи розв'язання проблеми, строк виконання Програми

Проблеми передбачається розв'язати в межах Програми шляхом:

запровадження комплексу організаційно-управлінських рішень, спрямованих на подолання наслідків широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України в галузі тваринництва;

створення організаційно-економічних умов для мотивованого розвитку галузі тваринництва усіма категоріями товаровиробників на основі підпорядкування процесу виробництва продуктів тваринництва стратегічному вектору державної підтримки розвитку галузі через поєднання державних механізмів регулювання (розроблення державної цільової економічної програми, регіональних програм розвитку і підтримки товаровиробників) і ринкових механізмів;

надання пріоритету під час здійснення державної підтримки розвитку агропромислового виробництва в частині удосконалення матеріально-технічної бази тваринництва;

здійснення заходів щодо стабілізації і збільшення поголів'я сільськогосподарських тварин, в першу чергу великої рогатої худоби, яке неможливо відновити у стислі строки;

впровадження заходів із збереження локальних, аборигенних порід сільськогосподарських тварин та покращення генетики високопродуктивних світових (транскордонних) порід шляхом селекції з метою пристосування до природно-кліматичних умов України;

запровадження інструментів підтримки для розвитку потужностей з переробки продуктів тваринництва;

подальшого удосконалення законодавства, що регламентує діяльність у галузі тваринництва, в частині поліпшення безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, стандартів благополуччя тварин з урахуванням особливостей національних практик, кращого досвіду іноземних держав та вимог ЄС;

здійснення заходів на державному рівні з активізації роботи з просування експорту харчових продуктів тваринного походження, в тому числі відкриття нових ринків;

удосконалення нормативно-правової бази в частині створення сучасної системи селекції у тваринництві, а також екологічних вимог і стандартів щодо поводження з побічними продуктами тваринного походження, не призначеними для споживання людиною, у тваринництві;

підвищення ефективності заходів щодо забезпечення стабільного стану ветеринарно-санітарного та епізоотичного благополуччя, біологічної, інфекційної та інвазійної безпеки тваринницьких об'єктів і запобігання негативним екологічним наслідкам виробничої діяльності тваринницьких підприємств, ефективної роботи та інфраструктури поводження з побічними продуктами тваринного походження, не призначеними для споживання людиною;

підвищення ефективності наукового супроводу, впровадження інновацій та підтримки фахової освіти у галузі тваринництва для кадрового забезпечення;

створення для особистих селянських господарств та інших дрібнотоварних господарств, що виробляють продукти тваринництва, сприятливих фінансово-економічних та організаційних умов з метою модернізації виробництва, що, в свою чергу, сприятиме створенню прогресивної форми підприємницької діяльності громадян у галузі сільського господарства, зокрема фермерського господарства, що є передумовою їх трансформації в операторів ринку та забезпечить подальшу інтеграцію в інфраструктуру аграрного ринку;

розширення діяльності сільськогосподарських дорадчих служб, орієнтованих на безпосередню роботу із сільським населенням, що сприятиме адаптації суб'єктів малого та середнього підприємництва до конкурентних умов господарювання.

Програму передбачається виконати до 2033 року.

Очікувані результати виконання Програми,
визначення її ефективності

Виконання Програми дасть можливість:

забезпечити поступальний розвиток галузі тваринництва та продовольчий суверенітет держави з дотриманням екологічних вимог і сталий розвиток сільських територій;

задовольнити у повному обсязі потреби у сировині української харчової та переробної промисловості (збільшити обсяг надходження молочної сировини на промислову переробку до 6 млн. тонн);

гармонізувати процеси розподілу та обміну сільськогосподарської сировини, продуктів її переробки та проміжного споживання на внутрішньому ринку з урахуванням дотримання економічних інтересів товаровиробників;

створити економічні та організаційно-виробничі передумови для підвищення рівня зайнятості сільського населення;

побудувати ефективну та перспективну модель застосування організаційних форм для суб'єктів — виробників продукції тваринництва, зокрема, суб'єктів малого та середнього підприємництва, які стануть основою сталого розвитку села та продовольчої безпеки. Великотоварне виробництво буде орієнтоване на розв'язання проблеми продовольчої безпеки країни і експорт продуктів, а інші товаровиробники — на задоволення попиту у нішевій та ремісничій продукції (збільшення частки виробництва продуктів тваринництва фермерських господарств у категорії підприємств до 10 відсотків), а також прямий збут продуктів кінцевим споживачам, що впорядкує конкурентні відносини, оскільки ринкові інтереси різних груп товаровиробників майже не перетинатимуться;

збільшити обсяги надходжень до бюджетів усіх рівнів;

забезпечити належний рівень ветеринарно-санітарного та епізоотичного благополуччя тварин;

забезпечити дотримання екологічних вимог суб'єктами господарювання, що сприятиме екологічній безпеці громадян як на національному, так і на місцевому рівні;

створити умови для будівництва типових потужностей (об'єктів) з оброблення, переробки побічних продуктів тваринного походження, на яких здійснюється утилізація залишків, зібраних з боєнь, туш або частин туш забитих, загиблих сільськогосподарських тварин, що поліпшуватиме санітарний стан у громадах та забезпечуватиме розв'язання проблем щодо поводження з побічними продуктами тваринного походження, не призначеними для споживання людиною;

збільшити обсяги використання продуктів рослинництва для виробництва продуктів тваринництва з метою досягнення рентабельності конверсії вартості продуктів рослинництва через продукти тваринництва (залежно від виду продуктів: виробництва м'яса великої рогатої худоби та свиней — на 97 відсотків, молока — на 213 відсотків, м'яса птиці та яєць — на 328 відсотків);

збільшити обсяги внутрішньої переробки сільськогосподарської сировини рослинного походження шляхом активізації розвитку виробництва кормової суміші;

зменшити обсяг витрат на придбання мінеральних добрив за рахунок збільшення обсягів внесення органічних добрив з продуктів рослинництва,

що створить цінові конкурентні переваги для товарної продукції галузі рослинництва та додатково здешевить продукцію польового кормовиробництва і, відповідно, тваринництва (потенціал економії в межах агропромислового виробництва за умови збільшення обсягів виробництва органічних добрив на 30 відсотків — понад 11 млрд. гривень на рік);

наростити кількість сільськогосподарських тварин у сільськогосподарських підприємствах (збільшення кількості корів у сільськогосподарських підприємствах порівняно з показниками на кінець 2024 року — до 6 відсотків) та окремих селянських фермерських господарствах;

підвищити дієвість наукового супроводу та управління племінною справою в тваринництві (забезпечити галузь тваринництва племінними (генетичними) ресурсами українського походження: великої рогатої худоби — до 50 відсотків, свиней — до 50 відсотків, коней — до 70 відсотків, овець — до 80 відсотків, кіз — до 50 відсотків, птиці — до 50 відсотків, бджіл — до 100 відсотків);

зменшити імпорт генетичних ресурсів для селекційних потреб;

збільшити обсяг валового виробництва продуктів тваринництва всіма категоріями господарств (збільшення показника виробництва м'яса на 15 відсотків), зокрема органічного та екологічно чистого виробництва;

покращити системи управління та контролю якості (зміцнення систем управління якістю та безпекою продуктів для забезпечення відповідності міжнародним стандартам);

підвищити рівень зайнятості сільського населення та доходів виробників продуктів тваринництва;

збільшити обсяг експорту українських продуктів тваринництва, продукції харчової та переробної промисловості, розширити експортні можливості (експорт продуктів тваринництва на міжнародні ринки відповідно до міжнародних стандартів та вимог);

зменшити обсяг споживання традиційних енергоресурсів у галузі (збільшити кількість підприємств, що перейшли від традиційних до альтернативних та енергозберігаючих технологій, до 30 відсотків);

розширити базу формування власних фінансових ресурсів агропідприємств та поліпшити умови їх доступу до зовнішніх джерел фінансування;

відновити та удосконалити систему державної підтримки тваринництва і забезпечити її прозорість;

підтримати сімейні фермерські господарства і суб'єкти малого підприємництва, зокрема фінансово, шляхом організації навчання та поширення успішних практик через розвиток демонстраційних ферм;

забезпечити благополуччя сільськогосподарських тварин (удосконалення підходів до застосування стандартів благополуччя сільськогосподарських тварин та етичного ведення тваринництва);

зменшити вплив тваринництва на стан навколишнього природного середовища і клімат (розроблення стратегій і технологій для адаптації галузі до зміни клімату та збереження екологічної стійкості).

Оцінка фінансових ресурсів, необхідних для виконання Програми

З метою фінансування виконання Програми використовуватимуться такі джерела:

кошти державного бюджету в частині фінансування бюджетних програм розвитку агропромислового виробництва. Законом України “Про Державний бюджет України на 2025 рік” для підтримки сільськогосподарських товаровиробників передбачаються видатки в обсязі 1 млрд. гривень для розвитку галузі тваринництва. Згідно з розрахунками, обсяг коштів, який потрібно залучити та спрямувати на підтримку галузі тваринництва в наступні роки, становить 2,9 млрд. гривень;

кошти місцевих бюджетів в рамках фінансування регіональних програм розвитку агропромислового комплексу та підтримки органами місцевого самоврядування сільської зайнятості в обсягах, затверджених регіональними програмами;

кошти у вигляді репарацій від країни-агресора, зокрема від конфіскації її активів, що спрямовуються на компенсацію втрат суб'єктів агропромислового виробництва;

кошти, в обсязі 4,5 млрд. гривень щороку, які залучатимуться:

- в результаті використання спеціальних механізмів державної фінансової підтримки розвитку агропромислового виробництва в умовах воєнного стану, зокрема гранти урядів країн-донорів, міжнародних фінансових установ та організацій, які спрямовуються на стимулювання інвестиційної активності у галузі тваринництва, відновлення її потенціалу, у формі пільгових довгострокових кредитів для фінансового забезпечення інвестиційних проектів;

- у вигляді фінансових ресурсів, передбачених у процесі формування та виконання Плану України для реалізації ініціативи Європейського Союзу Ukraine Facility, запровадженої Регламентом (ЄС) Європейського Парламенту та Ради (ЄС) від 29 лютого 2024 р. № 2024/792, що надаватимуться як пільгові кредити для реалізації перспективних інвестиційних проектів у галузі тваринництва;

- у вигляді грантів, наданих урядами країн-донорів та проектами міжнародної фінансової допомоги, для підтримання рівня доходів

сільського населення, збереження сільської зайнятості та реалізації інфраструктурних проектів у галузі тваринництва;

інвестиційні ресурси суб'єктів агропромислового виробництва, які планують розширити свою діяльність у галузі тваринництва або реалізувати перспективні інноваційні проекти;

інші джерела, не заборонені законодавством, зокрема кошти фізичних та юридичних осіб у вигляді внесків у діяльність сільськогосподарських кооперативів із виробництва, переробки та реалізації продуктів тваринництва.

Обсяг видатків, необхідних для виконання Програми, уточнюватиметься щороку під час складання проекту державного бюджету з урахуванням його реальних можливостей.

Обсяг матеріально-технічних і трудових ресурсів, необхідних для виконання Програми, визначатиметься під час розроблення відповідних завдань і заходів.

Інтеграція зазначених ресурсів потребує комплексного планування і координації між державними органами управління, науково-дослідними установами, закладами вищої освіти, приватним сектором та фермерськими господарствами, об'єднаними територіальними громадами, а також громадськими організаціями.

Крім використання коштів у рамках проектів іноземної підтримки, перспективною є можливість використання фінансових ресурсів, зокрема акумульованих у фонді розвитку тваринництва за рахунок цільових відрахувань від вартості високорентабельного експорту зерна за ставкою, яка зменшується залежно від рівня розвитку тваринництва у господарствах — експортерах зерна.
